

מתיקנות הדף היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליום ט"ו סיון יומא דהילולא של הגאון האדיר הרב יצחק דוב קופלמן זצוק"ל ראש ישיבת לוצרן, שווייץ

מרון הגאון הגדול הרב יצחק דוב קופלמן זצוק"ל היה מבכירי וממצוייני תלמידי הגאון המפורסם רבי שמעון יהודה שקאפ זצ"ל, ר"מ ישיבת "שער התורה" דגרוזדנה, מחבר ספר 'שערי ישר' ועוד, וממנו ניק את חכמת תורתו. הוא גם זה שזכה להציל בנס ובמסירות נפש את כתבי רבו, ובעטיים נתפס ע"י חייל רוסי, ונשלח לגלות בסיביר ולאחר מכן בסמרקאנד. הרפתקאות שונות עברו עליו באותן שנות הבלהות, אך בעזר רוחו לא נרעע מלעסוק בהרבצת תורה בכל התנאים, כשהוא מלקט סביבו נערים בודדים ללמדם תורה במחתרת.

על תקופת שהותו בסיביר התבטא לימים הרב קופלמן תחת אחד השיחים, שעל אף שהם נידונו שם לעבודת פרך, ונוצלו בכל דרך אפשרית כשרדו בהם ללא רחמים, מכל מקום הרגיש את עצמו בן חורין יותר מאשר סוחר אמריקאי ממוצע. כי בסיביר מהרגע שנגמרה העבודה, נותרו לו לפליטה דקות או שעות מספר, שעזבוהו לנפשו ויכול היה להתנתות, ולו במחשבתו, לעסקיו הוא, מה שאין כן אותו סוחר אמריקאי המשועבד לעסקיו עשרים וארבע שעות ביממה, ואינו יכול להשתחרר מעיסוקיו אפילו לרגע קט...

בשנת תש"ו לאחר נדודים רבים הצליח הגרי"ד לצאת מבעד מסך הברזל ולהגיע לפראג. בתקופה ההיא היתה שם אנדרמולסיה גדולה, וכולם היו עסוקים אז בפרנסה ושיקום, אבל הוא חיפש איזה בית מדרש, הוא נכנס ונתקל בגמרא ומיד התפרץ בכי. הוא התיישב ללמוד שם שעות על גבי שעות ללא הפסקה. לא עשר ולא חמש עשרה שעות, אלא עשרים וארבע שעות ברציפות, היה שקוע בתוך הגמרא! כאשר שאלו אותו, הסביר שעכשיו כאשר הוא מתחיל חיים חדשים, רוצה הוא שזה יהיה ההתחלה.

בשנת תשכ"ד נקרא לכהן בראשות הישיבה בלוצרן-שווייץ, בה עמד על משמרתו קרוב ליובל שנים עד לפטירתו. באותן שנים הקדיש את לשד חיותו וכל אשר לו להעמיד ערדי-עדרים של תלמידים, סגוים בתורתו וברוחו הגדולה. הוא ניהל את הישיבה בידי האמונות, כשהוא משמש בכמה תפקידים כאחת. בשיעוריו סלל נתיבות והנחיל לתלמידים דרכי הבנה מוצקים, בהעמידו אותם על רגליהם בהירות של עיון מעמיק בסוגיות הש"ס. בשיחותיו המוסריות ושיעוריו בחומש, טיהר לבבות והתווה דרך בעבודת שמים, יחד עם הדרכה לנפתולי מסע החיים העתיד לפניהם. באישיותו הסגולית שימש דוגמא מובהקת מאין-כמוה לגדלות בתורה ובהתמדתה, לדביקות נפשית בנותנה יתברך, לאמונה טהורה, ליראת שמים צרופה ואמיתית, לצפייה לישועות ה' לכלל ולפרט, ליושר הליכות ודעה זכה וברה. אמן-פדגוג היה לעמוד על טיבו הפנימי של התלמיד ולבוא אל כל אחד בדרישה המתאימה לו וליכולותיו. דרך מיוחדת היתה לו בזריקת מרה בתלמידים, ואמנם בד-בבד קשרם אליו בעבותות של אהבה בל ינותקו, כשהם חוזרים לאורך ימים ושנים לקבל לקח מפיו וליהנות ממנו עצה ותושייה בענייני חייהם השונים.

אודות הלימוד לבילי שבועות היה אומר, שהעיקר הוא לא לישון ביום שבועות עצמו, כי הסדר של הלילה הוא כדי להכין את תכשיטי הכלה כמו שכתב השל"ה הקדוש, ואיזה פנים יש לזה, אם מכינים את התכשיטים של הכלה ולבסוף בחתונה עצמה המחונתנים הולכים לישון?...

תארו לכם אדם שעוזר לחברו ונותן לו כל הזמן כל מה שהוא רוצה, הוא שולח לו אוכל לשבת, והוא נותן לו כסף כשהוא צריך וכו', אם יום אחד יבקש מחברו טובה, בודאי לא יהיה לחברו ברירה והוא יהיה חייב לעשות לו. זוהי הכוונה כאן שכפה עליה ההר, כפייה זו אינה כפשוטו שכפה עליהם שלא לרצונם, אלא הקב"ה השפיע להם טובה כל הזמן, הוציאם ממצרים בנסים ונפלאות עד אין מספר, קרע להם את הים, נתן להם ביזת מצרים וביזת הים, כשרצו לאכול הוריד להם את המן ואת השליו, כשרצו לשתות נתן להם את הבאר שהוציאה להם מים כל צרכם, עטף אותם עם ענני הכבוד וכו', וממילא כששאל אותם הקב"ה אם הם רוצים לקבל את התורה, הם היו ממש חייבים לקבל, היו כאילו כפויים לקבל...

הסבר אחר על כך נתן מרון שר התורה הגאון הטשעבינער רב זצוק"ל.

משל לאב שנוגד לו בן יחיד לאחר שנים רבות, האבא אוהב את בנו ושומר עליו מכל משמר שח"ו לא יזקק ולא יפגע. פעם אחת ראה שהבן עומד ומשחק עם כלי מסוכן שעלול לפצוע אותו, צעק האב על הילד שיעזוב את המשחק, אך הילד לא שם את לבו לדברי אביו והמשיך לשחק במשחק קפץ האב ממקומו ולקח את המשחק בכח מיד הילד. הילד התחיל לבכות ואמר לאבא שהוא מאוד רוצה לשחק עם המשחק המעניין, אך האב מנע זאת ממנו בכח מרוב אהבה ורחמים.

כך כשרצה הקב"ה לתת את התורה לעם ישראל, מרוב אהבתו לעמו ומרוב רחמיו כפה עליהם בכח ואמר להם שהם חייבים לקבל את התורה והוא אינו נותן להם ברירה אחרת...

דין 'שנים שעשאוהו' באדם ובהמה

הגאון האדיר המפורסם שר התורה רבי פינחס הירשפרונג זצוק"ל, מתלמידיו של הגאון רבם של ישראל רבי מאיר שפירא מלובלין זצוק"ל, בהיותו בארץ ישראל הלך פעם לבקר את מרון הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצוק"ל.

בתוך שיחתם סיפר הגאון רבי יחזקאל שהוא כעת באמצע כתיבת תשובה בסוגיא של שנים שעשאוהו, לברר את הענין האם שייך הפטור של שנים שעשאוהו גם באדם העושה מלאכה עם בהמה. על אחר נענה רבי פינחס ואמר: הרי זה תוספות מפורש בשבת דף צ"ד ע"א. התוספות מסתפקים שם בסבית הפטור של 'חי נושא את עצמו' אם הוא מדין שנים שעשאוהו, הרי להדיא ששייך דין שנים שעשאוהו גם באדם ובהמה. כששמע זאת הגאון רבי יחזקאל אברמסקי שמח על כך ונהנה מאוד...

עיניו הצופיות של מרון בעל 'שבט הלוי'

אני רוצה לספר סיפור דרמטי, על רוח הקודש של מרון פוסק הדור הגר"ש וואזנר זצוק"ל בעל 'שבט הלוי', סיפור שאין לי צל של ספק שתוך כמה שעות יתפרסם בכל העולם עד כמה רואות עיני צדיק למרחוק ומה ערכה של מילה שיוצאת מפיו של מרון פוסק הדור.

סיפור זה סיפר בנו תביבו של מרון בעל שבט הלוי זצ"ל - יבדל לחיים ארוכים הגאון הצדיק רבה של קהילת שבט הלוי בבורו פארק רבי מרדכי אלימלך וואזנר שליט"א.

וכך הוא מספר בהתרגשות רבה: כל ערב שבת קודש הייתי מתקשר לאבי זכר צדיק וקדוש לברכה להגיד לו 'גוט שאבעס' [-שבת שלום] ולהתעניין בשלומי. אולם בשנה האחרונה התחיל לברך אותי בנוסח חדש. כל שבוע הוא היה אומר לי: "הקב"ה יעזור שתימצל משעות רעות המתרגשות לבוא לעולם". בחדוש האחרון שעוד

יכלתי לשוחח עם אבא, שאלתי אותו: "טאטע, למה אבא מברך אותי כל שבוע בלשון של שעות רעות המתרגשות לבוא לעולם? מה קרה?".

ואבא בעיניו הצופיות למרחוק ענה לי: "יא, יא, [כן, כן], הולכים להגיע שעות רעות וקשות בעולם, והקב"ה יעזור לך שאתה תימצל מזה"...

בשעתו לא הבנתי את דבריו, ממשיך רבי מרדכי אלימלך לספר. עברו שנים, וכעת לפני פורים נסעתי מהבית למקום אחר, כשפני התכונן שלי הייתי אמור לחזור למחרת שושן פורים הביתה לבורו פארק. ימים ספורים לאחר שנתבתי את הבית, התקשרו אלי הילדים ואמרו לי: אבא, הישאר שם! תמתין ואל תחזור הביתה! המצב בניו-יורק מזעזע!

רק עכשיו - מסיים בבכי ובהתרגשות רבי מרדכי אלימלך את הסיפור - הבנתי את פשר הברכה שאבי זצוק"ל ברכני ברוח קדשו...

את הסיפור הזה הוא סיפר הבוקר לידידי אהובי בבורו פארק, וידידי שמקשיב כל יום לשיעור של הדף היומי התקשר אלי בהתרגשות לספר לי את הסיפור לצורך זיכוי הרבים.

(מתוך הפתיחה לשיעור הדף היומי, כ"ה אייר שנה זו)

איך כפה הקב"ה על ישראל לקבל את התורה

בדף היומי (דף ע"ח ע"א) למדנו שבמעמד הר סיני הקב"ה 'כפה עליהם הר כגיגית'. ויש להבין מה היא הכפייה ולמה היה הקב"ה צריך לכפות זאת על עם ישראל בכח?

פירש על כך כ"ק מרון בעל התיבות שלום מסלונים זצוק"ל פירוש יקר עד מאוד.

וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו, וצוית את ברכתי לכם בשנה הששית ועשת את התבואה לשלש השנים (ויקרא כ"ה כ'-כ"א).

יש להתבונן בפסוקים אלה, למה כתבה התורה בלשון שאלה? בכל התורה כולה לא מצאנו שהפסוק ידבר בדרך שאלה ותשובה.

חשבתי לומר פירוש בפסוקים אלה, פירוש שלא הייתי מעיז לומר אותו לולא דברי האור החיים הקדוש בפרשת בחקותי בין מ"ב הפירושים על 'אם בחוקותי תלכו'. וכך הוא כותב שם (בפירוש החמישי): "עוד יתבאר על דרך אומרם ז"ל שהרשות נתונה לומדי תורה לפרש בה ולדרש בכמה אורחין ושבילין, ותלמיד ותיק יחדש בדרשת הכתובים כאשר

יוכל הכתוב שאת ככל אשר תשיג ידו בתורתו. ובכן, מצאנו בדברי חז"ל שאדם שיש לו כאב כל שהוא, לוחץ לו משהו, צריך לשוחח על זה עם חבר טוב. וכמו שדרשו על הפסוק (משלי י"ב כ"ה) "דאגה בלב איש ישחנה" - ישיחנה לאחרים (יומא ע"ה ע"א). וחשבתי בחמלת ה' עלי בסיעתא דשמיא שזה הכוונה בפסוקים הנ"ל. הפסוק רוצה ללמד אותנו שאף על פי שעל האדם לבטוח בה' ולא לדאוג מה יהיה, ולדעת שהוא הזן והמפרנס לכל ובעזרתו יתברך לא יחסר לנו כלום, עם כל זאת, אם אדם מרגיש קושי בפרנסה, אם עוברים עליו רגעים קשים, אל ימנע עצמו מלשוחח על כך עם חברו. ולכן אומר הכתוב בלשון שאלה "וכי תאמרו מה נאכל...".

אליבא דהלכתא - שאלות בהלכה בסוגיות הדף היומי

שאלה: השבוע אי"ה נלמד בגמרא (שבת צ"ה ע"א) שאסור בשבת לקלוע את השיער משום דדמי למלאכת בונה. וכן נפסק בשו"ע (סי' ש"ג סעיף כ"ז). ורצינו לשאול מה הדין באיש המסלסל את פאותיו, האם גם בזה יש איסור משום בונה?

תשובה שנתקבלה מאת הגאון הגדול רבי אברהם שרגא שטיגליץ שליט"א רב קהילת צאנז בביתר וחבר הבד"ץ בעיר:

לכבוד האי גברא רבא ויקרא, מזכה הרבים באופן נפלא, להחכים ולהשכיל בדברי תורה, הגאון רבי אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א.

בפתח הדברים, הנני לדרוש בכבוד אכסניא של תורה - גליון 'מתיקות הדף היומי', אשר כשמו כן הוא, ממתיק ומעריב נועם צוף תורתנו הקדושה עבור אלפי ישראל, המתענגים ושומחים על אמרתו כמוצא שלל רב. אשריו ומה טוב חלקו על זכות הפצת התורה והרמת קרנה באופן נפלא ונשגב כ"כ. יהי חלקי עמו.

בדבר השאלה האם מותר לסלסל שערות הראש (הפאות) בידיים בשבת קודש. כבר נהגו רבים וטובים להקל בדבר, והגם אמנם שיש כמה מיראי ה' שנוהגים להחמיר, מכל מקום יש מקום גדול להתירו על פי הלכה, וכאשר נבאר בס"ד.

מקור הדברים במתני' שבת (צד:-ה). במחלוקת ר"א ורבנן בדין הגודלת והפוקסת שיערה בשבת. ונפסק בהלכה בשו"ע (או"ח שג כו): "אסור לקלוע האשה שיערה בשבת, ולא להתיר קליעתה, אבל יכולה לחלוק שיערה". וכתב עליו הרמ"א: "ויש אוסרים לחלוק שיערה וכו', וכן נהגו לאסור לעשות ע"י כלי, אבל באצבע בעלמא נהגו להקל".

ובביאור מחלוקת הפוסקים אם מותר לחלוק השיער, כתב במשנ"ב (ס"ק פד), ומקורו בלבוש (סוה"ס שם), שהאוסרים חוששים משום חשש 'תלישה', והדעה ראשונה דמקלת ס"ל כיון דאינה מתכוונת לזה ולא פ"ר הוא. אמנם בקצות השלחן (סימן קמו סעיף יא) האריך לחלוק עליהם, וס"ל שהאוסרים אסרו לחלוק השיער מטעם 'בונה', ועל פי זה כתב החמיר לאסור סלסול הפאות, עיי"ש בארוכה.

ברם הרבה מן החידושים יש בדבריו אלו של הקצוה"ש, ומלבד שהלבוש והמשנ"ב כתבו להדיא שלא כדבריו, גם סתימת דברי הפוסקים משמע דלא כוותיה, וכאשר נפרט בקצרה:

(א) מה שהחמיר לתת גדר 'בונה' על החלקת שער - מרהיטת לשון הראשונים נראה שלא אסרו אלא בכעין 'גודלת', דהיינו שעושה מעשה 'קליעה' של אומנות, שקולעת שתי קבוצות שער זו בזו כעין בנין, ולא בסלסול בעלמא. וכן מבואר להדיא בדברי גדולי האחרונים, בשו"ת מהרש"ם (ח"ח נד) ובמנחת סולת (מצוה לב מלאכה כו).

(ב) מש"כ לדון עפ"י פירש"י בדין 'פוקסת', דהיינו מתקנת שיערה במסרק או בידיים, והרי דגם תיקון בידיים יש בו משום בונה - הנה במגן אברהם (ס"ח שג) כתב לבאר דברי רש"י עפ"י דברי הריב"ש שאין האיסור אלא 'בשמן טרוף במים', שבוה גורם להדביק השערות ולהשכיבן (ונראה שבדבריו אלו נתכוין המג"א ליישב קושיית התוס' והראשונים על רש"י שנתמחו עליו מה איסור יש בזה דרו"ק), אבל בלא"ה אין איסור כלל, כמו שסיים המג"א.

(ג) מה שדייק מלשון הרמ"א שרק 'באצבע' בעלמא נהגו להקל לחלוק השיער - לשון הרמ"א מורה דלא כוותיה, שהרי סיים 'וכן נהגו לאסור לעשות על ידי כלי', ולא נקט שנהגו לאסור 'בידיים'. וכה' בערוך השולחן (שג לא).

תבוא לדינא: עיינו הרואות לגדולי הפוסקים שהיה פשוט להם להתיר הדבר בשופי, ונתבאר בס"ד טעמם ונימוקם. על כן הנח להם לישראל קדושים שנהגו להקל ולסלסל הפאות בידיים בשבת, שיש להם על מי שיסמוכו.

אולם באופן הסריקה יש להיזהר:

[א] לסרוק השערות לאט ובנחת, ואפשר במברשת בעלת שערות רכות (מיוחדת לשבת - עיין שעה"צ שם ס"ק עה, ושו"ת אגרו"מ ח"ב עח), אבל לא במסרק שיש בו חשש פסיק רישא של תלישת השערות.

[ב] שלא יהיו הפאות רטובים, באופן שיש בזה משום חשש סחיטה (טופח ע"מ להטפוח).

[ג] אין למשוך את הפאות בחומר שמקשה את השיער, כגון ג'ל וספרי לשיער, כמבואר מדברי הריב"ש הנ"ל, שבכה"ג זה דומה לבנין.

(טוב עין הוא יבורך, ברכת יישר כח לשאר בשרי מקורבו הרב אליהו דויטש שליט"א על סיעוני)

מעלת כבוד תורתו הרמה - אימרה נאה ויפה מהני 'מיני מתיקה', בענין למה התורה הקדושה מגינא ומצלא בין בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא דלא עסיק בה (בעלון מס' 11). הרעיון שלכם הוא מורא'דיגער ווארט, מתוק מדבש, ודברי פי חכם חן ושפתים ישק.

יעזור ה' שתזכו להרבות כבוד שמים, ולהמשיך בהרצת התורה הקדושה מתוך הרחבת הדעת אושר ועושר וכל טוב סלה.

אברהם ישעי' סג"ל וואזנער

יורה דעה דשיכון סקווירא, שהפליא את הגליונות שלכם המלאים מזן לזן מפרד"ס התורה, חכו ממתקים וכולו מחמדים.

בשבוע שעבר נתבקשתי לומר כמה מילים בטלפון לאברכי כולל סקווירא בעיר הבירה לונדון, ואמרתי שם - **כמובן בשם אומרו של**

מקולמוסם של הקוראים

ערש"ק ל"ו לעומר שיכון סקווירא לכבוד הגאון מוריניו רבי אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

קבלתי פריסת שלום מהדרת גאונכם על ידי הרב רבי פסח ניצליך שליט"א ראש כולל

נקודה למחשבה:

הגאון החסיד רבי ישראל יצחק רייזמאן זצוק"ל מרבני העדה החרדית היה אומר בשם מרן הרה"ק בעל ה'בית אהרן' מקרלין זצוק"ל [שיומא דהילולא שלו יחול השבוע ביום י"ז סיון], שההבדל בין חסיד לאיש פשוט הוא, שהחסיד אומר: מה שאסור הרי אסור, ומה שמותר עדיין אינו מוכרח לעשותו. והאיש הפשוט אומר להיפך: מה שמותר הרי ודאי מותר, ומה שאסור אפשר עוד לחפש היתר בזה...